

אתיקה מקצועית

16

רבעון האתיקה של לשכת עורכי הדין

לשכת עורכי הדין | הוועד המרכזי | גליון 16 | דצמבר 2005

טענת כשל בייצוג

דרור ארדי-אילון עו"ד | יו"ר ועדת האתיקה הארצית

ועדת האתיקה דנה לאחרונה בטענת כשל בייצוג בעקבות הערתו של כבוד השופט מצא (כתוארו אז) בבש"פ 3031/04 **יושבייב נ' מדינת ישראל** [טרם פורסם]:

"... הטענה בדבר 'כשל בייצוג', שבעבר הלא רחוק נחשבה לטענה נדירה ויוצאת דופן, הפכה לטענה שגורה ושכיחה, שברוב המקרים אין בה יותר מאשר ניסיון לחפות על היעדר נימוקים ראויים לשמם לתקיפת ההחלטה השיפוטית העומדת לביקורת. מן הראוי להבהיר שככלל מצופה סניגור, המקבל על עצמו לייצג נאשם בערר או בערעור, להתאים את עצמו לעמדה הסניגוריאלית שנקט פרקליטו של הנאשם לפני הערכאה הראשונה. חריגה מן הכלל הזה עשויה להיות מותרת רק בהתקיים נסיבות חריגות ויוצאות דופן, ועליה להתבסס על נימוקים כבדי משקל. אם לא אלה פני הדברים, כי אז הטלת דופי בשיקוליו של עורך־הדין אשר ייצג את הנאשם במסגרת שלב קודם של אותו הליך משפטי, ראויה בעיניי להיחשב כחריגה מכללי ההתנהגות המחייבים עורכי־דין ביחסיהם זה כלפי זה. שמא תיתן לשכת עורכי־הדין את דעתה לנושא זה."

גישתו של השופט מצא מבוססת על שלוש טענות. האחת, שטענת כשל בייצוג הפכה לשגורה יותר מאשר בעבר. עצם העובדה שטענה הפכה לשגורה אינה פגם. בשנים האחרונות נפתח המשפט לטענות בדבר תקינות ההליך, ובהן העדר ייצוג, הגנה־מן־הצדק, אכיפה סלקטיבית, עיוות דין וכיו"ב. טענת כשל בייצוג אף היא טענה בדבר תקינות ההליך הקרובה מאוד לטענת העדר ייצוג.

הטענה השנייה היא שכשל בייצוג נטען ברוב המקרים לא מתוך שכנוע, אלא באופן טקטי בהעדף טענה טובה לערעור. בכל הכבוד, קשה לבסס טענה עובדתית מרחיקת לכת כזו ללא מחקר שיטתי. ייתכן שהגידול בהיקף העלאת הטענה מקורו בביקורת הולכת וגדלה על טיב הייצוג.

הטענה השלישית היא, שבהעדר "נסיבות חריגות ויוצאות דופן ונימוקים כבדי משקל", עורך דין הטוען לכשל בייצוג עובר עבירה אתית. בטענה זו התמקדו דיוני ועדת האתיקה הארצית שהחליטה פה אחד – סניגורים, תובעים ועורכי דין אזרחיים – לא לקבל את גישתו של כבוד השופט מצא.

טענת כשל בייצוג היא מקרה פרטי של תיקון טעויות. עורך דין המגלה טעות משמעותית שנעשתה בייצוג – על־ידו או על־ידי קודמו – צריך לפעול לתיקונה. כך בין אם מדובר במצג שגוי, בעצה גרועה ללקוח, בהימנעות מעיון בחומר ועוד. לא כל שגיאה גורמת נזק, ולא כל נזק מחייב תיקון. אולם

עורכת: ד"ר לימור זר־גוטמן, עו"ד ■ **יו"ר ועדת האתיקה הארצית:** דרור ארדי-אילון, עו"ד
המערכת: רח' דניאל פריש 10, תל־אביב 64731, טל. 03-6918691, פקס. 03-6918696

מאמרי המערכת: טענת כשל בייצוג ■ התנאים להתקיימות חסיון עורך דין – לקוח וחובת הסודיות
הנחיות והחלטות: ועדת האתיקה הארצית ■ ועדת הייעוץ לענייני פרסומת

שגיאה משמעותית שגרמה נזק ממשי – מחייבת תיקון. גם אם אפשר שהתיקון לא יצלה, חובתו של עורך הדין לשקול אותו, ואם מצא שהוא נחוץ – לפעול לנקיטתו.

הציפיה של בית המשפט לעקביות בקו ההגנה, מבוססת על אינטרס דיוני קצר טווח שיעקרו יעילות הדיון. מנקודת מבט רחבה יותר, אם נתגלה כשל בקביעת קו ההגנה, המחויבות להליך הוגן ולאמת מקימה חובה ספציפית לתיקון הכשל במהירות האפשרית. בית המשפט צריך לעודד עורך דין המבקש לתקן תקלה שנפלה בהליך, גם אם הדבר יגרום להתמשכות הדיון או להחזרת הדיון לבית המשפט קמא. כפי שקבע בית המשפט העליון – **"פגם דיוני חמור הוא פגם מהותי חמור"** [מח 7929/96 **קוזלי ואח' נ' מ"י**, פ"ד נג(1) 529, 565]. (יוער כי בפרשת קוזלי נדונה טענת כשל בייצוג כעילה למשפט חוזר, והוכרע שבנסיבות המקרה לא התקיים כשל חמור בייצוג, אולם פגמי הייצוג הצטרפו לנסיבות שהצדיקו משפט חוזר).

חובת הנאמנות של עורך דין ללקוח ולאמת משמעה לתקן טעות בייצוג אם גילה כזו. חובה זו משרתת את האינטרס עליו מופקד בית המשפט ומסייעת לבית המשפט לחשוף את האמת ולנהל הליך הוגן. דווקא עורך דין המוחל על פגם או מסתירו עלול להימצא עובר עבירה אתית. אכן "אין זה אינטרס של מקצוע עריכת הדין להעדיף שמירה על יחסי חברות קולגיאליים על פני חובתו של עורך דין כלפי בית המשפט וכלפי לקוחו." [ב"ש (י"ם) 7213/04 **שחביזאן נ' מ"י** (טרם פורסם)].

בפרשה אחת, קבע השופט חשין (כתוארו אז) כי "חובותיו של עורך הדין לבית המשפט נעלות על חובותיו (ההיפותטיות) למרשהו" והוסיף שהחובות נקבעות כך שהחובות שחב עורך-הדין לבית המשפט לא תפלושנה לשדה חובותיו כלפי לקוחו. [ע"א 6185/00 **עו"ד חנא נ' מדינת ישראל**, פ"ד נו(1) 366, 383]. יש החולקים על גישה זו, ורואים בחובת הנאמנות ללקוח כגוברת או לפחות שוות מעמד לחובה כלפי בית המשפט. אולם גם לפי גישה זו ברור, שאף אם יש לעורך הדין חובה כלפי בית המשפט או כלפי חברו למקצוע, בכל הנוגע לטענת 'כשל בייצוג', חובות אלו לא יכולות "לפלוש" לשדה החובה לייצג בנאמנות את הלקוח. מששוכנע עורך הדין שנפל פגם ממשי בייצוג, חובת הנאמנות היא המחייבת אותו לנקוט פעולה, וחובותיו האחרות אינן יכולות להחלישה.

אין צורך לומר שעורך הדין חייב לטעון את הטענה ביותר, כאשר הוא משוכנע בהתקיימותה ולא כאמצעי טקטי. הוא אף חייב לעשות כן בדרך ארץ – בלי להשתמש בביטויים חריפים הפוגעים בקודמו בתפקיד, בכבוד המקצוע או בבית המשפט. אולם לגופו של עניין, עורך דין צריך לפעול ללא מורא אלא מפני הדין. אם בית המשפט הגיע לתוצאה שגויה בשל טעות משפטית של עורך דין, חובת עורך הדין (ובמקרים מסוימים אף של הצד השני) לפעול לתיקון הטעות, גם אם הדבר אינו נעים כלפי קודמו וגם אם בית המשפט עלול לנזף בו.

התנאים להתקיימות חסיון עורך דין-לקוח וחובת הסודיות

ד"ר לימור זר גוטמן עו"ד | עורכת

סעיף 48 לפקודת הראיות קובע שני תנאים מצטברים לקיומו של החסיון. הראשון, "דברים ומסמכים שהוחלפו בין עורך הדין לבין לקוחו או לבין אדם אחר מטעם הלקוח" השני, "ויש להם קשר ענייני לשירות המקצועי שניתן על ידי עורך הדין ללקוח".

חובת הסודיות הקבועה בכלל 19 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמ"ו – 1986 כוללת רק את התנאי הראשון אך לא את התנאי השני, ובכך רחבה חובת הסודיות מהחסיון בראיות. עורך דין חייב לשמור על סודיות כל מידע שהגיע אליו מהלקוח או מטעם הלקוח הגם שאין לו קשר

ענייני לשירות המקצועי. [ראו, קלינג, **אתיקה בעריכת דין** בעמ' 406].

התנאי הראשון החל לגבי חסיון וסודיות גם יחד מחייב קיומם של יחסי עורך דין לקוח בעת קבלת המידע. בפסיקה נקבע שאם עורך הדין שמע את המידע בתור חבר לא חל החסיון/חובת הסודיות. [ראו: ע"א 44/61 **אהרון רובינשטיין ושות' בע"מ נ' מפעלי טכסטיל נצרת בע"מ**, פ"ד טו(3) 1599, 1601; בש"א 5907/04 **ר.ס. נ' א.ה.** בית משפט לענייני משפחה מחוז ת"א (לא פורסם)]. התנאי הראשון מכניס לגדר החסיון והסודיות לא רק מידע שקיבל עורך הדין מהלקוח אלא גם מה שהגיע אליו מטעם הלקוח למשל, ראיון עם עד או עם מקור מידע. במקרה בו נדרש עורך דין להעביר לידי המשטרה תשלילים של תמונות שקבל במעטפה אנונימית, הנוגעים ללקוח אותו ייצג, קבעה ועדת האתיקה שליד ועד מחוז ת"א שהחסיון אינו חל כיוון שהתשלילים לא הגיעו לידי עורך הדין מטעם הלקוח. [ראו: "עו"ד רשאי למסור למשטרה חומר שנתקבל ממקור אנונימי במסגרת תיק שבטיפולו" **עט ואתיקה** גליון 18 (ספטמבר 1990)].

המידע עצמו שנמסר לעורך הדין אינו הופך לחסוי אלא מה שחסוי היא העובדה שזה נאמר לעורך הדין. לדוגמא, אם לקוח הנתבע בגין הפרת חוזה, מודה בפני עורך דינו כי אכן נחתם חוזה בינו לבין התובע. העובדה שהדברים נאמרו לעורך הדין חסויה אך לא העובדה שאכן נחתם חוזה בין הצדדים. התובע רשאי להוכיח שנחתם חוזה בדרכים אחרות אך לא על-ידי עדות עורך הדין.

החסיון והסודיות מתייחסים גם למסמכים שהוחלפו בין עורך הדין ללקוח או לאדם אחר מטעם הלקוח. מסמך אינו הופך לחסוי רק מתוקף זה שהוא נמצא בידי עורך הדין. משרד עורך הדין אינו "עיר מקלט" היכול להפוך לחסוי מסמך שאינו עומד בשני התנאים שנקבעו בחוק. כך למשל, קבעה ועדת האתיקה שליד ועד מחוז ת"א כי על עורך דין למסור מסמך מזויף שמסר לו הלקוח, שכן אין בהעברת המסמך לידי עורך הדין כדי להקנות לאותו מסמך חסיון שאין לו מלכתחילה הואיל ומדובר במסמך מזויף. [ראו: "המותר לעורך דין למסור עדות למשטרה בהקשר ללקוחו המעורב לכאורה בפלילים?" **עט ואתיקה** גליון 56 (ינואר 2000)].

התנאי השני הדורש שלמידע או למסמך יהיה קשר ענייני לשירות המקצועי חל רק לגבי החסיון בראיות ואינו נדרש כדי להקים את חובת הסודיות. תנאי זה עורר את השאלות הקשות בפסיקה. המושג "שירות מקצועי" לא הוגדר בסעיף 48 לפקודת הראיות או בסעיף 90 לחוק לשכת עורכי הדין. הפסיקה שנדרשה למובנו קבעה כי שירות מקצועי **רחב** מהפעולות שיוחדו לעורכי דין בסעיפים 20 ו-22 לחוק לשכת עורכי הדין. בכללם, ייצוג לפני בית משפט או שורה של גופים המנויים בחוק, עריכת מסמכים בעלי אופי משפטי, ייעוץ וחיווי דעת משפטיים. שירות מקצועי כולל גם מה שמשתמע מהפעולות שיוחדו לעורכי דין. בע"א 662/77 **מוסקונה נ' מאור, עו"ד**, פ"ד לב (2) 321, 324 נקבע: "כאשר עו"ד מטפל במשפט בשם לקוחו, אין ספק שעריכת חקירות, איסוף חומר ובדיקתו הם חלק טבעי ומובן מאליו של תפקידו, וגם אין ספק שחוות דעת שעורך הדין מביע בפני מרשו על תוכן החקירות הוא חלק מהשירות המקצועי של עורך הדין". בה"פ (ת"א) 2136/96 **פייאראייזן נ' גזית, עו"ד**, תקדין-מחוזי, כרך 297(2) עמ' 97 יישם בית המשפט המחוזי בת"א הלכה זו בקובעו ש"מכיוון שדרכם של עורכי דין ליתן שירותי נאמנות ללקוחותיהם, בא שירות זה בגדר "השירות המקצועי" של עורך דין הנזכר בסעיף 48 לפקודת הראיות. לכן יחול חסיון על דברים ש"הוחלפו בין לקוח לבין עורך דין" שיש להם קשר לנאמנות". מנגד, קבעה הפסיקה שסיוע ללקוח בביצוע עבירה עתידית אינו מהווה חלק מהשירות המקצועי שדרכו של עורך דין לתת ולכן לא חל החסיון על התקשרויות שעניינן עבירה עתידית. (הרשימה הבאה תרחיב לעניין חריג זה).

המסמכים או הדברים החסויים הם אלו הקשורים עניינית לנושא השירות ולא אלו הכרוכים במתן אותו שירות. בפסק דין שניתן לאחרונה בבית המשפט העליון נקבע שאין חסיון על הסכם בין עורך הדין ללקוח שהוכן לאחר שהסתיים השירות המקצועי כיוון ש" אין עניינו לאפשר שירות מקצועי ללקוח, שאף אינו לקוח עוד, וכאשר מעולם לא היה זה מידע שמטרתו לאפשר שירות מקצועי". [ראו: רע"א 10732/04 **האלשטוק נ' בנק הפועלים בע"מ** (פורסם במאגריים, פסקה (ב)2)].

הנחיות והחלטות

הנחיות והחלטות ועדת האתיקה הארצית

ייצוג: העלאת טענה של כשל בייצוג

עובדות ב"בש"פ 3031/04 **יושביב נ' מדינת ישראל** [טרם פורסם], מתח כבוד השופט (כתוארו אז) מצא ביקורת על השימוש המופרז בטענה של כשל בייצוג, והעיר כי ככלל על סניגור המקבל על עצמו ייצוג בפני ערכאת ערעור או ערר, להתאים עצמו לעמדה הסניגוריאלי של שנקט קודמו בערכאה הראשונה. כך נאמר בהחלטה:

"...יותר מטרידה היא השגת הסניגור על עמדת הסניגורית הראשונה, שראתה להודות לפני בית־משפט השלום בקיומן של ראיות לכאורה ושל עילת מעצר. אינני אומר שהשגה כזאת היא לעולם בלתי־אפשרית. דא עקא שבשנים האחרונות משתרשת תופעה מתרחבת והולכת, שפרקליטי נאשמים הטוענים בערר, או בערעור, אינם מהססים להטיל דופי בשיקול־דעתם המקצועי של פרקליטים שטענו לאותם נאשמים לפני הערכאה הראשונה. הטענה בדבר "כשל בייצוג", שבעבר הלא רחוק נחשבה לטענה נדירה ויוצאת דופן, הפכה לטענה שגורה ושכיחה, שברוב המקרים אין בה יותר מאשר ניסיון לחפות על היעדר נימוקים ראויים לשמם לתקיפת ההחלטה השיפוטית העומדת לביקורת. מן הראוי להבהיר שככלל מצופה סניגור, המקבל על עצמו לייצג נאשם בערר או בערעור, להתאים את עצמו לעמדה הסניגוריאלי של שנקט פרקליטו של הנאשם לפני הערכאה הראשונה. חריגה מן הכלל הזו עשויה להיות מותרת רק בהתקיים נסיבות חריגות ויוצאות דופן, ועליה להתבסס על נימוקים כבדי משקל. אם לא אלה פני הדברים, כי אז הטלת דופי בשיקוליו של עורך־הדין אשר ייצג את הנאשם במסגרת שלב קודם של אותו הליך משפטי, ראוי בעיניי להיחשב כחריגה מכללי ההתנהגות המחייבים עורכי־דין ביחסיהם זה כלפי זה. שמא תיתן לשכת עורכי־הדין את דעתה לנושא זה."

סאילתא 1. האם צריך להגביל או אם יש כיום הגבלות אתיות מהותיות על טענה שמעלים כלפי עורך הדין הקודם שייצג בערכאה הנמוכה יותר החל מהטענה שהוא לא ייצג כשורה או שגה, ועד לטענה שהוא נכשל לחלוטין.

2. באיזו דרך צריך סניגור להתנער מקו שנקט בו הסניגור הקודם או לתקן טעות של קודמו?

החלטה א. מקום שעורך דין גילה טעות בייצוג הלקוח, בין שנעשתה על ידיו ובין שנעשתה על־ידי עורך דין אחר, ואי תיקון הטעות יזיק לענייניו של הלקוח, עליו לפעול לתיקון הטעות.

ב. אם נעשתה הטעות הנחזית על־ידי עורך דין קודם, ישקול עורך הדין החדש אם יש מקום לפנות לקודמו כדי לקבל הסברים. מכל מקום, אין לתקוף את עורך הדין הקודם באופן אישי או להטיל בו דופי אלא יש לטעון באופן ענייני ובדרך ארץ ולהתמקד יותר בתיקון הטעות ובחשיבותה.

ג. אין צורך לומר שכאשר עורך דין פועל לתיקון טעות, כאמור, הוא כפוף לחובותיו המקצועיות ובכלל זה לאמור בכלל 2 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית) לפיו:

"עורך דין ייצג את לקוחו בנאמנות, במסירות, ללא מורא, תוך שמירה על הגינות, על כבוד המקצוע ועל יחס כבוד לבית המשפט". ולכלל 34 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית) לפיו:

"(א) לא יעלה עורך דין, בין בעל פה ובין בכתב, טענה עובדתית או משפטית ביודעו שאינה נכונה.

(ב) האמור בסעיף קטן (א) אין בו כדי למנוע הכחשה בכתב טענות." [החלטה מספר את 116/04].

שמירת צוואה: הוראות חוק הירושה

בגליון 14 בעמ' 7 פורסמה החלטה מספר את 199/04 לפיה "פירושו של כלל 5 לכללי לשכת עורכי הדין (שמירת חומר ארכיוני במשרד עורכי הדין), התשל"א-1971 הוא שיש חובה לשמור צוואה ללא הגבלת זמן אלא אם הלקוח נתן הוראה אחרת."

הועדה מבקשת כעת להפנות גם להוראת סעיף 21 לחוק הירושה, תשכ"ה-1965 לפיו "מי שעשה צוואה בכתב יד ובעדים רשאי להפקידה אצל רשם לענייני ירושה... וכן סעיף 22(ה) לחוק לפיו: "צוואה שנעשתה בפני רשות ניתן להפקידה אצל רשם לענייני ירושה."

לפי הוראת התקנות לחוק העובדה שהופקדה צוואה ותוכנה נשמרים בסוד כל עוד המצווה בחיים, וזה רשאי בכל עת, לקבל את צוואתו בחזרה.

יצוין כי הפקדת הצוואה אצל הרשם לענייני ירושות צריכה להיעשות על-ידי המצווה עצמו ולא על-ידי עורך דינו או שליח אחר. עורך הדין יכול להנחות את מי שערך צוואה במשרדו להפקידה בלשכת הרשם לענייני ירושה.

שכר טרחה: חשיבות קיומו של הסכם שכר טרחה בכתב

עובדות המתלונן הגיש בכוחות עצמו תביעה בבית משפט לתביעות קטנות. לטענתו, בהשפעת עורך הדין, נמשכה התביעה והוגשה מחדש על-ידי עורך הדין לבית משפט השלום. בסכום בעל-פה בין הצדדים נקבע כי שכר הטרחה של עורך הדין ייגזר מתוצאות המשפט.

ניתן פסק דין בהעדר הנתבע, נפתח תיק הוצאה לפועל לגביית הסכום שנפסק, ואף הוטל עיקול. בהמשך בוטל פסק הדין על-ידי בית המשפט והדיון חודש שהתיק נקבע לשמיעת הוכחות.

ערב שמיעת ההוכחות נדרש המתלונן לשלם את שכר טרחת עורך הדין. פרץ ויכוח על דרך התשלום ועיתויו – המתלונן טען שעם גביית החוב בעקבות פסק הדין, ואילו עורך הדין טען שעם מתן פסק הדין. בעקבות הסכסוך פנה עורך הדין לבית המשפט וביקש לשחררו מייצוג וכך נעשה, בהסכמת המתלונן.

המתלונן טוען לזיוף חתימתו על הסכם שכר הטרחה ועל רשלנות בניסוח כתב התביעה.

החלטה לגנוז את התלונה כיוון שאין ממש בטענה על זיוף ורשלנות. בשולי הדברים ממליצה הועדה לעורך הדין כי ראוי ונחוץ כי הסכם שכר הטרחה יעלה תמיד על הכתב כדי למנוע ויכוחים על תוכנו ותקפותו. [החלטה מספר את 105/04].

שכר טרחה: הסכום שנפסק על-ידי בית המשפט כשכר טרחת

עורך דין שייך ללקוח

עובדות בהסכם שכר הטרחה נקבע שכרו של עורך הדין הנילון. בפסק הדין נפסקו לטובת המתלוננים כספים בתוספת שכר טרחת עורך דין. עורך הדין הנילון החליט שמגיע לו בנוסף לסכום שבהסכם גם את מה שנפסק כשכר טרחת עורך דין ולכן ניכה סכום זה מהסכום שהעביר למתלוננים.

ועדת האתיקה הארצית הורתה לעורך הדין להשיב למתלוננים את החלק שגבה מתוך פסק הדין בנמקה שכל הסכומים אותם פוסק בית המשפט שייכים לזוכים ולא לעורך הדין. עורך דין אינו רשאי להחליט כי סכום שנפסק לטובת הזוכים כשכר טרחה הוא סכום המגיע לו, ובוודאי שאינו זכאי לנכס לעצמו סכום זה בנוסף לשכר עליו סוכם עם המתלוננים.

עורך הדין לא החזיר את הכספים וטען כי המתלוננים הסכימו שיקזז מתוך הסכומים שנפסקו להם את שכר הטרחה.

החלטה טענת עורך הדין נסתרה על-ידי המתלוננים ומתחזק החשד שעורך הדין נטל לעצמו שכר טרחה שאינו מוסכם מתוך כספי המתלוננים שהופקדו בידיו בנאמנות. לכן הוחלט להעמיד את עורך הדין לדין משמעתי. [החלטה מספר את 36/04].

אסור להטיל הוצאות איתור ומסירה על עורך הדין

שאלתא האם רשאי עורך דין להתקשר בהסכם עם לקוח, לצורך ביצוע הליכי גביית חוב, במסגרתו נקבע כי עורך הדין ישא בהוצאות איתור ומסירה לחייבים?

החלטה עורך דין אינו רשאי לשאת בעלות המסירה על-פי תקנה 475 לתקנות סדר הדין האזרחי, וזאת משני נימוקים. ראשית, לשון תקנה 475 מטילה את חובת ההמצאה על בעל הדין ולכן עליו לשאת בהוצאה ולא עורך דינו. שנית, עורך דין אינו רשאי לשלם על חשבוננו את תשלום ההוצאה בגין המסירה מאחר ובכך יעבור על שני כללי אתיקה מפורשים.

הכלל הראשון עליו יעבור עורך דין שמסכים לקחת על עצמו את מימון המסירה הוא כלל 43 האוסר על מתן טובת הנאה על מנת לקבל עבודה. הכלל השני הוא כלל 44 האוסר על מימון הוצאות הלקוח.

עלות המסירה אינה יכולה להיות חלק מהוצאות כלליות של המשרד שכן ניתן לזהותה בקלות וליחסה ללקוח ספציפי. גם אם המשרד מעסיק שליח בשכר, ניתן לייחס את עלות ההוצאה, וזאת בהתאם למחירו המומלץ לביצוע מסירות המתפרסם על ידי ההוצאה לפועל בתיאום עם לשכת עורכי הדין. [החלטה מספר את 125/05].

העמדה לדין של מתמחה בטרם יקבל רישיון

עובדות לאחר שועדת האתיקה החליטה להעמיד לדין משמעתי את המתמחה, הוא מבקש לבטל את השעייתו והפיקטו ומכאן להעניק לו רישיון לעסוק בעריכת דין הגם שהוא יועמד לדין.

החלטה הבקשה נדחת. משהוחלט להגיש קובלנה נגד המתמחה יש להמתין עד למיצוי ההליכים נגדו לפני שהלשכה תשקול אם להעניק לו את הרישיון. [החלטה מספר את 31/05].

הערת העורכת ההחלטה מתבססת על נימוקים שבחוק ונימוקים שבאתיקה. הטעמים שבחוק הם כי על פי ההלכה הפסוקה אין אפשרות להעמיד עורך דין לדין משמעתי בשל מעשים שעשה טרם קבלתו כחבר הלשכה, למעט מעשה רמייה או מצג כוזב שנלוו לקבלתו ללשכה. [ראו: ע"א 6936/00 **ד"ר חוסיין שאמי נגד שר הבריאות**, פ"ד נה (5), 599, 609].

לפי הוראות סעיף 41 לחוק לשכת עורכי הדין תשכ"א-1961 מתמחה כפוף לדין המשמעתי רק עד "להכרעה הסופית בדבר קבלתו כחבר הלשכה", ומשנתקבל ללשכה אין אפשרות להעמידו לדין בשל מעשים שעשה בתקופת התמחותו.

בנוסף לכך, קשת העונשים המשמעתיים שרשאי בית הדין המשמעתי להטיל על מועמד כוללת עונש של פסילה להתקבל כחבר הלשכה, וכן ביטול בחינה וביטול התמחות – עונשים שלא ניתן להטיל על מי שכבר התקבל כחבר הלשכה.

הטעמים שבאתיקה הם שמי שמתקבל כחבר הלשכה חייב להתקבל כשאינו עליו רבב, ולא כאשר תלויה לו קופה של שרצים מאחוריו. אם קיימת תלונה או קובלנה כנגד המועמד יש למצות עמו את הדין, ורק לאחר שנתן את הדין (או זוכה) ונשא בעונשו וכיפר על מעשיו הרעים יש מקום לשקול אם לקבלו כחבר הלשכה.

מעשה שבכל יום הוא שהלשכה מחליטה שלא לקבל, ולו לפי שעה, מי שהורשע בבית דין משמעתי, ואין מקום כי הלשכה תקבל כחבר מועמד שתלויה נגדו תלונה, או שהוגשה נגדו קובלנה לבית הדין המשמעתי, ובית הדין המשמעתי טרם החליט אם הוא חייב או זכאי, ואם הוא חייב מה העונש המתאים שיוטל עליו.

טעם נוסף הוא שעל הלשכה להחליט אם לקבל מועמד פלוני לאחר שבית הדין המשמעתי אמר את דברו, לאור חומרת המעשים בהם הורשע. קבלת המועמד כחבר טרם שבית הדין המשמעתי אמר את דברו פירושה זלזול והתעלמות מראש ממצאי בית הדין ומעמדת בית הדין, כאילו אמרה הלשכה לבית הדין, יהיו אשר יהיו ממצאי בית הדין, הלשכה רואה במועמד מי שראוי להיות עורך דין.

ניגוד עניינים: ייצוג לקוחות במשותף

שאלתא שני בעלי מניות (מתוך שלושה) של חברה פנו אל עורך הדין יחד כדי שייצג את החברה ואותם אישית בתביעה מול חברה אחרת. כעבור שנה החליטו השניים על פירוק השיתוף בניהם כך שאחד רכש את מניות השני בחברה, אך סוכם בכתב שלעניין התביעה ימשיכו הצדדים לנהלה במשותף ואף נקבע כי במידה ויפסק סכום כסף לטובת החברה יהיה בעל המניות הפורש זכאי לקבל אחוז מסוים מהסכום.

בהמשך התפתחה מחלוקת בין השניים, שהשליכה על הטיפול בתיק; שני בעלי המניות הנותרים החלו במשא ומתן לקראת פשרה בתביעה ודרשו מעורך הדין שלא ליידע את בעל המניות הפורש בפרטי המשא ומתן. פשרה הושגה בתביעה ובעל המניות הפורש לא היה שותף לה או לפירותיה. עורך הדין עדכן אותו בהשתלשלות העניינים ובטרם תוגש הפשרה לאישור בית המשפט, פנה עורך הדין לועדת האתיקה לברור דרך פעולה שתגן על האינטרסים של כולם.

החלטה בהתאם לכלל 14(ב) לכללי האתיקה עורך דין המטפל בעניינים של שני צדדים במשותף חייב לפעול לקידום האינטרסים של שניהם ומקום בו צד דורש מעורך הדין לפעול ללא ידיעת ו/או הסכמת השני, על עורך הדין לסרב.

בהתאם לכלל 14(ד) לכללי האתיקה הדרך לפיתרון הינה ניסוח הסכם עבור הלקוחות במשותף אשר יאפשר לעורך הדין לפעול תוך שמירה על האינטרסים של שני הצדדים; לחלופין, הצדדים רשאים להגיע להסכמה בניהם, אשר תחייב את עורך הדין, כפי שנעשה במקרה הנדון.

מי שייצג חברה ובעלי מניותיה, לא רשאי לייצג את אחד מבעלי המניות במחלוקת שבינו לבין בעל מניות אחר (עת ואתיקה, גליון 29). אי לכך, בפשרה אשר הושגה במקרה זה יש משום פגיעה חמורה בבעל המניות הפורש ומשכך אסור לעורך הדין לפעול לאישור הפשרה. [החלטה מספר את 66/05].

ניגוד עניינים: אישור הסכם ממון כנוטריון וייצוג אחד הצדדים בעניין ההסכם

עובדות עורך הדין אישר הסכם נישואין בין המתלוננת לבין בעלה על-פי חוק יחסי ממון בתוקף תפקידו כנוטריון. בהמשך, ייצג אותו עורך דין את הבעל בקשר לאותו הסכם מול המתלוננת – האישה.

שאלתא האם פעל עורך הדין בניגוד עניינים אסור בייצוג את הבעל?

החלטה בשל כוחו המיוחד של נוטריון לאשר הסכם ממון בין בני זוג כתחליף לפניה לערכאות בתנאים מסוימים כרשות מאשרת על פי דין, לא רשאי נוטריון שאישר הסכם לייצג לאחר מכן מי מהצדדים להסכם. [החלטה מספר את 116/03].

הנחיות והחלטות ועדת הייעוץ לענייני פרסומת

דברי הקדמה: מכוח כלל 3(ח) לכללי לשכת עורכי הדין (פרסומת), התשס"א – 2001 [להלן: **כללי הפרסומת**] הוקמה בלשכה ועדת ייעוץ לענייני פרסומת שבראשה יושב ראש ועדת האתיקה הארצית.

כל עורך דין רשאי לפנות, בטרם פרסם, אל הועדה, כדי לקבל אישור מראש בדבר עמידת הפרסומת שהוא מבקש לפרסם, בתנאי כללי הפרסומת.

להלן יובאו ההחלטות שניתנו בעקבות פניות של חברים אל ועדת הייעוץ לענייני פרסומת. ההחלטות חולקו לפי צורות הפרסומת ותכני הפרסומת, שהיא האבחנה הנקוטה בכללי הפרסומת.

צורות פרסומת:

– אסור פרסום מודעה על גבי לוח נייר/ממוגנט שיצורף למגזין.

- אסור לפרסם מאמר/ראיון/ייעוץ מקצועי ולצדם ו/או בעמוד אחר מודעה כאשר עורך הדין אינו משלם עבור הראיון ו/או הטור ו/או המודעה.
- אסור לפרסם מאמר/טור/ראיון בעיתון תחת שם פרטי (ככתב של העיתון) בלי ציון התואר עו"ד, ובאותו גליון (באותו עמוד או בעמוד אחר) לפרסם מודעה כעורך דין.
- מי שאינו עורך דין אינו רשאי לפרסם טור בעיתון הכולל שאלות ותשובות בעניינים משפטיים כיוון שיש בכך הפרה של סעיף 20 לחוק לשכת עורכי הדין, לפיו רק עורך דין רשאי לתת חוות דעת משפטית.
- אסורה תליית מאמר משפטי על לוח מודעות מאחר ולוח מודעות אינו נמנה על המקומות המותרים לפרסומת, כאמור בכלל 3(א) לכללי הפרסומת.
- אסור לפרסם בלוח פרסום חודשי של בתי עסק, גם אם יוקצה בלוח מדור מיוחד בשם "מדור משפטי" שבו תמוקם פרסומת של עורכי דין.
- לנוכח ריבוי המקרים המופנים לוועדה בהם עורכי דין מפרסמים טור משפטי ובשולי הטור מודעת פרסומת של המשרד, שבה הועדה ומפנה להחלטת ועדת האתיקה הארצית שפורסמה בגליון 13 לפיה:
  - א. עו"ד רשאי לפרסם מאמר משפטי בסוגיות משפטיות כלליות.
  - ב. אין לנצל את המאמר לעשיית פרסומת. עורך הדין רשאי לציין במאמר אך ורק את שמו ותוארו כעורך דין ללא כל תוספות אחרות, לרבות דרכי התקשרות ותחומי עיסוק.
  - ג. ככל שמדובר בתשובות לפנית קוראים של העיתון, ניתן לציין את פרטי מערכת העיתון בלבד, לצורך קבלת פניות הקוראים.
  - ד. אין לפרסם מאמר או ראיון או ייעוץ מקצועי כאשר עו"ד משלם עבור הפרסום או מתפרסמת מודעה בתשלום ע"י אותו עו"ד, באותו גליון.

תכנים של פרסומת:

- כחלק מדרכי ההתקשרות של המשרד ניתן לפרסם מספר טלפון לשיחת חינם.
- על נייר מכתבים של המשרד ניתן לרשום תחומי עיסוק ללא הגבלה. ניתן לרשום לדוגמא: "תביעות רשלנות רפואית", אך אין לרשום על נייר המכתבים "מחלקת תביעות רשלנות רפואית", מאחר ואינה תחום עיסוק אלא תיאור ארגוני.
- בעלון/בדף המחולק ללקוחות המשרד לפי כלל 5 לכללי הפרסומת ניתן למסור מידע על המשרד הכולל פרטים עובדתיים וללא דברי שבח עצמי. בעלון/בדף אסור לפרסם תמונה או איור.
- אסור לעורך דין להסכים לפרסום שמו ופרטיו בכתב עת, כמי שמוכן לתת שירותים משפטיים בתחום.
- עורך דין המבצע את עבודתו בביתו בישוב X, אך נפגש עם לקוחותיו בישוב אחר, יציין על נייר המכתבים וכרטיס הביקור את הכתובת המיועדת לקבלת מסמכי בידין ודברי דואר אחרים.
- אסור לעורך דין לעשות שימוש בסמל לשכת עורכי הדין על גבי נייר המכתבים או כרטיס הביקור שלו. השימוש בסמל הלשכה מותר אך ורק ללשכת עורכי הדין.
- עורך דין רשאי לציין בפרסומת תארים אקדמיים ותואר שדין אחר מסדיר את השימוש בו. כך לדוגמא, עורך דין שהוא רופא רשאי לציין שהוא "רופא". ציון התואר "רופא מומחה" מותר בפרסומת רק אם קיבל עורך הדין הרופא אישור לכך על-ידי משרד הבריאות.
- אסור לפרסם במודעה כי המשרד מקבל כרטיסי אשראי הואיל ופרט זה אינו כלול בסעיף 3(ב) לכללי הפרסומת, הנוקב ברשימה סגורה של תכנים אותם ניתן לכלול בפרסומת.